

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

מנחות דף לו

עניין: יצאו שבתות ויו"ט שהן גופן אות

רוקח סי' ל

ל. ⁴² מפני מה אין אדם חייב לישא תפילין בשבת כמו בחול, לפי שאין עושים אות על אות, אות משבת דכתיב (שמות לא, יז) ביני ובין בני ישראל אות היא, ואות תפילין דכתיב (שם יג, יט) והיה לאות על ידכה ²⁴⁷. ותימה מאי טעמא נמי יהא חייב בחול לנושאם, שהרי יש אות ממילה דכתיב (בראשית יז, יא) ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית. ויש לומר דאות ממילה לא קרי אות, דבעינן אות מיציאת מצרים ²⁴⁸, ושבת ותפילין אות יציאת מצרים הוי ולא עבדינן אות על אות.

משנה ברורה סי' כה, ס"ק נה

וביום שיש בו מילה ראוי שלא לחלוץ עד אחר המילה, כי מילה היא אות ותפילין הם אות:

סמ"ג עשין מצוה ג'

ועוד דרשתי להם, כי משש מאות ושלוש עשרה מצוות שנצטוו ישראל אין לך שום מצוה שתהא אות ועדות כי אם שלוש מצוות, והם מילה ושבת ותפילין שנכתב בשלושתן אות, והם שלוששתן אות ועדות לישראל שהם עבדים להקב"ה. ועל פי שנים עדים יקום דבר. כל אחד מישראל אינו יהודי שלם אא"כ יש לו שני עדים שהוא יהודי, הילכך בשבת, ויום טוב שנקרא שבת, ושבת נקרא אות, פטור אדם מלהניח תפילין ³⁸, כי יש לו שני עדים שהוא יהודי, עדות שבת ועדות מילה, אבל בחול חייב כל אדם להניח תפילין כדי שיהא לו שני עדים ³⁹, אות תפילין עם אות המילה ⁴⁰. וכל מי שאינו מניח תפילין אין לו כי אם עד אחד שהוא יהודי, ולכך חושבו כמנודה לשמים ⁴¹ במסכת פסחים בפרק ערבי פסחים ⁴².

תרומת הדשן ח"ב סי' קח

לפי טעם סמ"ג מכח שני עדים, מי שמתו אחיו מחמת מילה יניח תפילין בשבת.

נראה דאין לחלק כלל בשביל טעם זה, דמפרש סמ"ג בדרך אגדה

בית יוסף או"ח סו"ס לא בשם הזוהר

טוב ונחולו של מועד ואסיר לאעצרה תפילין דמארי עלמא ולאנחא תפילין אחרנין דאינון דוגמא ודיוקנא לתמא. למלכא דבעי לנטרא לעבדיה א"ל עבד דיוקנא דחוממא דיני כל זימנא דההוא דיוקנא יתחזי ענך כולי עלמא יזועון ודחלוך מיך לזכר מגו רחימו עילאה דקא רחיס ליה מלכא יהב צדיה חוממא דגושפנקא עילאה דיניה כיון דאחיד חוממא עילאה דמלכא צדיה שביק מיניה ההוא דיוקנא דאיהו עבד אי ההוא עבדא דחי חוממא עילאה דמלכא נגין ההוא עבדא דאיהו עבד ודאי נר קטולא הוא ההוא עבדא נגין דאיהו עבד קננא בחוממא דמלכא ולא חייש ליה וצגיני כך אסיר לעמא קדישא לדחיה חוממא דמלכא עילאה דשרא ענך נגין דיוקנא דאין עבדין האי נמועד ונחולו של מועד וכל שכן בשבת דכולא שרא ענך. ומאחר שנתלמודא דין לא נתבאר דין זה בפירוש מי יערב לנו לגשת

שפת אמת נח תרנ"ד

מתפללים בשם כמו שכתוב בגמרא ¹⁵. וב' הבריתות שיש לבני ישראל מילה ושבת מילה ותפילין הם ב' הנ"ל כי שבת סהדותא איקרי ¹⁶ והוא ברית הלשון ¹⁴ וכמו כן תפילין למען תהיה תורת ה' בפ"ך (שמות יג, יט) וכמו שכתוב (ישעיה נא, טז) ואשים דברי בפ"ך דיפוך מנבלה שפתם (בראשית יא, ז). לנטוע

שפת אמת נח תרס"ב

החכמה לשמה זוכה בה. ועל זה ניתן לנו ב' הבריתות ¹³ ברית מילה הסרת כח הגוף שלא יתפשט יותר מדאי. וברית הלשון על ידי תפילין ושבת זוכין להארת הנשמה והחכמה החופף על האדם כמו שכתוב (שמות יג, ט) למען תהיה תורת ה' בפ"ך:

ספר יצירה פ"א מ"ג

מ"ג עשר ספירות בלמה במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמצע במילת הלשון ובמילת המעור.

ביאור הגר"א אופן ב'

המעור צין צ' רגלים ומזווג צין ז"ו ¹² ושניהם נקראים צרית, הלשון הוא צרית התורה שנקרא צרית והמעור הוא צרית המילה, וע"י אלו הצ' צריתות הן קיום כל העולם כמ"ש ¹³ אס לא צריתי יומם וליילה חקות שמים וארץ לא שמתו שדרשו על צרית התורה ועל צרית המילה ¹⁴. וזווג א"ו"א ע"י הלשון

שם משמואל בהר תרע"ה

ובספר יצירה כרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו ורגליו, והיינו ברית הלשון וברית המעור שהם מכוונים, והם שני האותות, מילה היא ברית המעור, ותפילין הן ברית הלשון כברש"י (סוף פ' בא) שטוטפות הוא לשון דיבור, וכן יש לומר שתפילין שהוא לשון תפילה כבמשנה מנחות (ל"ח). תפלה של יד ושל ראש, ותפלה הוא לשון דיבור, ובתיקון פגם שני בריתות אלו או לכה"פ המשתדל ומתאמץ בתיקונם הוא כאבידה המתבקשת: